

چہترارہ سال غیرٹیک

سید ابراہیم شاہ طائر

کیچہ کی درستی دنیا پر نوغ سالو موقعا خوشانی وا چراغان کورونو بویان بیہ قسمہ تان خوشانیو رواج چہترار بطہنہ دی بو قدیماری شیر۔ بیہ ژاغا دی نوغ سالو خوشانیو بو مختلف طورہ شاخثینو بویان۔ عیسوی سالو مطابقہ جنوریو ای تاریخ نوغ سالو اویلانو انوس شیر وا ہمو خوشانیو ۳۱ دسمبرو چھویو شروع کورونو بویان۔ اسلامی سال محرم مسو ای تاریخہ اوتیران وا محرم مسو اسلامی تاریخہ بو اہمیت شیر۔ علم نجومو روئے یا حمل لوژاک آسمانو ۱۲ برجان بوژی اسونی وا بے برجان جوش جو مسو مطابقہ ۱۲ نام شینی۔ بیہ علمو مطابقہ سالو اویلانو مسو نام حمل شیر۔ چہترارو حسابہ نوغ سال شاداغ (مارچ) مسو ۲۱ تاریخہ اوتیران۔ چہترار، افغانستان، ایران اوچے وسطی ایشیاء ۲۱ مارچو انوس نوغ سالو خوشانی شاخثینو بویان۔ بیہ انوسوٹے سال غیرٹیک یا جشن نوروز رینو بویان۔ بیہ انوس حمل تاروران وا موسم حملہ پرائے رینو بویان۔ حملہ کی پرائے موسم بدل بوئے۔ سرحد ژاغین بیم بوغاؤ گوئے وا کوہ بطہنو ٹیپ بوسون بوئے۔ بوسون تا گوژین شوت دیک شروع کوریکو پھوردو وا کان لواش اوغ پینی وا جو بارہ زندگی ویریغ بوئے۔ بیہ موسمہ پھوردوان حملی وشی کورونو بوئے وا بیس وشی کوریکو بچین جم موسم جوشونو بویان۔ روز بیہ گیتی حملتو دیکو دنیو گہمہ گہمیہ دی تیزی گوئے وا دورو اوچے بیرو کورمان وخت گیتی یا دوئے۔

قدیماری چہترارو علاقین خاص کوری لوٹ کوہ اوچے سرحد علاقین سال غیرٹیکو بچین سوت بس یا کماری کم تروئے چھور بسین پروشی تیاری کوریک شروع باؤ اوتائے۔ بیہ موقعا دیہو ای اکھابیر کی بتوغوٹے پھونیک اوچے باشئیکو چال گیاؤ اوتائے بسے دیہو پڑالانان، جوانان اوچے خثیقان گانی دور دورہ بی باشئے پھوناؤ اوتائے۔ کیہ دورہ کی بوغاؤ اوتانی ہتے دورہ لوٹھورو ہتے بپ اوچے ملگیریان تین دن، شوکھور، گوژاک، پیشیروک (پیشیرو) یا پیسہ دیاؤ اوتانی۔ ہمی تمام اشارین بڑاٹھئیکار اچی شاداغ مسو بیشیر ای تاریخ اوتیکو چھویو ای دورہ بی بڑاخ بیٹی شوشپ اوچے خور طعام پاچے چھوئے روشت دیکہ پت ڈف دیتی باشئے پھونی اشٹوک کوراؤ اوتانی۔ بوت بیکو جوانان بیرو نیسی سال غیرٹیکو خوشانیہ ریشو بیٹی ڈوغیباؤ اوتانی۔ بیت چہیترا بی انگار دیتی جوالو کوٹھوئی یوزونو لاکھی ہتے انگارو نسین غیردی ڈوغئے گیکو نسہ اسیرو ہتیتان شوشپ لیبیاؤ اوتانی۔ ہش کوریکو مقصد بوسونیو پیغامو دیک وا کیشمانو بچے تان سورو وا تان ریشوان سوم کیشمانو سامانان تیار کوریک اوشوئے۔ محنت اوچے ذمہ واریو خوشانیو سورہ تان کوٹھوئی لاکھی نوغ سالو بچین تیاری کوریک اوشوئے۔

خوشانیو وختہ انگار دیکوٹے ٹھومن رینو بویان۔ ٹھومن خاص کوری سال غیرٹیکو موقا چہترارہ انگار دیک وا نوغ روژایو ٹیکہ انگیکو موقعا روژایو شیرو ٹھونہ روپھئے ڈانگو باس انگار کوریکو نام وا انگارو سورتو پیشیروک دی اولنیاؤ اوتانی کی ہے سورہ انگار خیق دی باس باؤ اوتائے۔ پھوم بارش دی انگار دیکو نام

مگم بیہ دُشمنو حملو وختہ خبر دیکو بچین باؤ اوتائے یا رمضان اوچے نمیژ خامئیکو خبرو دیکو بچین پھور بارش دیونو باؤ اوتائے۔

سال غیرئیکو موقعا دُوری نان گینی تان ژورگینیان اوچے روژیو گینیان گانی ۲۰ مارچو چھویو یا ۲۱ مارچو چھوچھی راغیشٹی تان دُورو سوئییان ماژینی گانی یو غیرئیے صفا کورونی۔ سیری پیشیرو کو سورہ ٹھونان اوچے گائھان پھتک دیتی ژائینی۔ بیت ٹیکو کھانجی شوٹکو سورہ پڑالو، تونیشو، پایو اوچے رونخیرو، تیرو یا تھوئیکو نخشہ کوراؤ اوتانی۔ دُورو ماژیکار اچی چھوچھی راغیشٹی نوغ سالو خصوصی طعام سادہ شوٹپو تیار کوراؤ اوتانی یا بوتہ تان تیار کوری لاکھاؤ اوتانی۔ نوغ جمار، نوغ روژیو وا رشتہ دار او یلو مکالہ دُوری کی ہائے تھے ہتوغوتے دی پھتک چھارئیینی۔

۲۱ شاداغو (مارچ) چھوچھی دُورو لوٹھورو نان سوئی دیکار اچی شوٹپو تیار کوری پھتاکینیو مشکیاؤ اوتائے۔ ہورو مطلب سفانساری نست پھتاکینیو دُوری اوتئیک اوشوئے۔ (پھتاکینی دیہہ خوشان موخی، پینین پونگی وا موخہ نیساکوٹے راؤ اوتانی)۔ پھتاکینی دُورو دواختہ گیتی تان لُوو دیتی ٹھاخیر وا دُورو لوٹھورو نان بشار گانیر کی تو کیاغ گانی ہاؤ۔ پھتاکینی ریر کی اوا دراغانجیو اویوتام راحتی الیتام، کش کشہ ژو الیتام شال شالہ مال الیتام، ژورگینیان موشانتے پھریتام ژیزاوانتے بوک الاتام وا لہازیو التی بینوزی الیتام۔ ہمی لوان دیکار اچی تھے دُورو نان پھتاکینیو کوٹھوا پھتاک چھارئے ہورو بو ادب اوچے احترامو سورہ دُوری انگوئے۔ ہوروے خاص طعام شوٹپ کی ہتے سورہ تیل یا خومبوخ درے پیش کورونی۔ پھتاکینیو بارا رویان بیہ عقیدہ اوشوئے کی جم پونگی، پینین پھتاکینی کی دُوری ہائے تھے نوغ سال ختم بیکہ پت دُوری دراغانجی اوچے لہازی نو اوتیر۔

ہموغاری اچی دُور دُوری شوٹپ انخئیینی وا دیپورئے ایوالی ایوالیوتے نوغ سالو موقعا ہمبارکی کورونی۔ دُور دُوری مینوانتے قسم قسمہ طعام پیش کورونو ہونی۔ چھترارو مختلف ژاغین سال غیرئیکو موقعا شوٹپ کوریکو رواج ہنیسے دی شیر مگم باقی خور رسومات تقریباً ختم بیٹی شینی۔ ہمی رسومات اسپہ تان موژی محبت، براری گری اوچے صلہ رحمیو زیاد کوریکو ذریعہ اوشونی مگم ہنیسے ہمی رسومات اکھابیرانانتے خوشپ وا نوجوانانانتے ای شیلوغ سارئیینیان۔